

Sygn. akt III AUa 503/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2017 r. w Szczecinie

sprawy A. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 kwietnia 2016 r. sygn. akt VI U 920/15

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska del. SSO Gabriela Horodnicka

- Stelmaszczuk

III A Ua 503/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 sierpnia 2015 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przeliczył A. J. emeryturę od 1 maja 2015 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek wskazując, że po przeliczeniu kapitału początkowego od dnia 1 maja 2015 r. wysokość emerytury wynosi 1.766,32 zł.

Decyzją z dnia 27 sierpnia 2015 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przeliczył A. J. emeryturę od 1 sierpnia 2015 r. tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek wskazując, że kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 985,39 zł, średnie dalsze trwanie życia wynosi 248 miesięcy. Po przeliczeniu świadczenia zgodnie z art. 108 wysokość emerytury wynosi $1.766,32 + (985,39/248) = 1.770,29$ zł. Decyzją

doliczono przyrost składek zgromadzonych do 31 lipca 2015 r. tj. do miesiąca poprzedzającego miesiąc złożenia wniosku o przeliczenie.

W odwołaniach od powyższych decyzji A. J. wniosła o ich zmianę i dokonanie przeliczenia podstawy wyliczenia emerytury przy zastosowaniu waloryzacji kwartalnej oraz zaliczenia do okresu ubezpieczenia okresu po 1 maja 2014 r. i składek z tego tytułu odprowadzonych na ubezpieczenie emerytalne, a także o zasądzenie kosztów procesu zarzucając organowi rentowemu błędne wyliczenie podstawy należnej emerytury poprzez dokonanie waloryzacji rocznej zamiast kwartalnej oraz nie zaliczenie do okresu pracy okresu ubezpieczenia od 1 maja 2014 r. i w konsekwencji nie uwzględnienie odprowadzonych składek.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie w całości, z argumentacją jak w zaskarżonych decyzjach. Ponadto organ rentowy wskazując na treść art. 25a oraz art. 173 ust. 4-6a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych podniósł, że zasadą jest waloryzacja roczna, a waloryzacja kwartalna stanowi odstępstwo przewidziane dla osób, które przechodzą na emeryturę w ciągu roku kalendarzowego i dla których naliczenie emerytury przy uwzględnieniu jedynie waloryzacji rocznej, bez dokonania waloryzacji kwartalnych dotyczących okresów po roku, którego dotyczy waloryzacja roczna, byłoby niekorzystne. Waloryzacja kwartalna dotyczy ubezpieczonych, którzy mają ustaloną wysokość emerytury w drugim kwartale danego roku, obejmuje więc tylko tych, którzy przejdą na emeryturę w miesiącu kwietniu lub maju, nie zaś w czerwcu, gdyż tych ostatnich obejmuje już kolejna waloryzacja roczna. Organ rentowy podkreślił, że w przypadku ubezpieczonej ustalenie prawa do emerytury nastąpiło w II kwartale 2014 r., w miesiącu czerwcu, wobec czego kwota składek i kapitału początkowego poddana została rocznej waloryzacji i nie podlega waloryzacji kwartalnej.

Postanowieniem z dnia 24 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie na podstawie art. 219 k.p.c. połączył sprawy z odwołań ubezpieczonej do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

W toku procesu decyzją z dnia 15 marca 2016 r. organ rentowy wypłacił wnioskodawczyni wyrównanie za okres od 29 czerwca 2014 r. do 30 kwietnia 2015 r. wraz z odsetkami z tytułu przeliczenia świadczenia przez uwzględnienie w stażu pracy okresu od 1 maja 2014 r. do 28 czerwca 2014 r., czym zaspokoił częściowo roszczenie wnioskodawczyni zawarte w odwołaniu.

Mając na uwadze fakt wydania przez ZUS decyzji z dnia 4 lutego 2016 r. oraz z dnia 15 marca 2016 r. uwzględniających w całości żądanie ujęcia przy wyliczeniu emerytury okresu ubezpieczenia od 1 maja 2014 r. do 28 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2016 r. na podstawie art. 477¹³ zdanie 1 k.p.c. umorzył postępowanie w zakresie zaspokojonego roszczenia.

Wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Decyzją z dnia 6 sierpnia 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił A. J., urodzonej w dniu (...), kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 103.900,17 zł. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz do obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1980 r. do 31 grudnia 1998 r., przez co otrzymano wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego w wysokości 68,41%. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono na kwotę 835,21 zł w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 68,41% przez kwotę 1.220,89 zł, tj. kwotę bazową określoną w ustawie emerytalno-rentowej. Do obliczenia wartości kapitału początkowego przyjęto okresy składkowe ubezpieczonej wynoszące łącznie 16 lat i 24 dni, tj. 192 miesiące przeliczone według współczynnika 1,3%, okresy nieskładkowe: 6 lat i 8 dni – po ograniczeniu do 1/3 uwzględnionych okresów składkowych 5 lat, 4 miesiące i 8 dni oraz sprawowania opieki nad dziećmi: 4 lata, 2 miesiące i 1 dzień, łącznie okres nieskładkowy przyjęty do obliczenia kapitału początkowego wynosi 9 lat, 6 miesięcy i 9 dni, tj. 114 miesięcy. ZUS wskazał, że współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. wieku, oraz okresu

składkowego i nieskładkowego wyniósł dla A. J. wynosi 91,42%, zaś 24% kwoty bazowej wyniosło 293,01 zł, średnie dalsze trwanie życia ubezpieczonej ustalono na 209 miesięcy.

Kolejną decyzją z dnia 25 sierpnia 2008 r. organ rentowy ponownie ustalił wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 105.532,46 zł. Decyzją z dnia 26 czerwca 2014 r. ZUS z urzędu, zgodnie z ustawą z dnia 28 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 187, poz. 1112) ponownie ustalił wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. na kwotę 113.545,52 zł. Decyzją z dnia 26 czerwca 2014 r. ZUS z urzędu, w związku z wejściem w życie z dniem 1 października 2013 r. przepisu art. 174 ust. 3b ustawy emerytalnej w brzmieniu ustalonym w związku z przepisami ustawy z dnia 21 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. poz. 960) ponownie ustalił wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. na kwotę 113.986,51 zł.

W dniu 10 czerwca 2014 r. ubezpieczona złożyła w organie rentowym wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 13 sierpnia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał A. J. zaliczkę na poczet emerytury od 29 czerwca 2014 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Obliczając wysokość emerytury zgodnie z art. 53 organ rentowy wskazał, że do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z 20 lat kalendarzowych od 1979 r. do 2013 r. Podstawa wymiaru obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 73,03% przez kwotę bazową 3.191,93 zł wyniosła 2.331,07 zł. Do ustalenia wysokości emerytury Zakład Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił okresy składkowe w wymiarze 31 lat, 1 miesiąc i 7 dni, tj. 373 miesięcy, okresy nieskładkowe w wymiarze 10 lat, 4 miesiące i 13 dni, tj. 124 miesięcy. Wysokość emerytury została obliczona w następujący sposób $24\% \times 3.191,93 \text{ zł} = 766,06 \text{ zł}$; $(373 \times 1,3\%) / 12 \times 2.331,07 \text{ zł} = 941,99 \text{ zł}$; $(124 \times 0,7\%) / 12 \times 2.331,07 \text{ zł} = 168,54 \text{ zł}$; Razem 1.876,59 zł. Obliczając wysokość emerytury zgodnie z art. 26 organ rentowy wskazał, że podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji kapitału początkowego zewidencjonowanego na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Kwota składki zewidencjonowanej na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wyniosła 85.163,88 zł, kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wyniosła 324.211,15 zł, średnie dalsze trwanie życia wyniosło 252,70 miesięcy, wyliczona kwota emerytury wyniosła 1.620,00 zł. Wysokość emerytury obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej: $(85.163,88 + 324.211,15) / 252,70 = 1.620,00 \text{ zł}$. Obliczając wysokość emerytury zgodnie z art. 183 organ rentowy wskazał, że wobec osiągnięcia wieku uprawniającego do emerytury w roku 2014 wysokość emerytury od 1 grudnia 2014 r. wynosi 20% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej 375,32 zł, 80% emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej 1.296,00 zł, łącznie 1.671,32 zł. ZUS poinformował, że wysokość emerytury zostanie ustalona w ostatecznej kwocie z chwilą podjęcia wypłaty emerytury, tj. po rozwiązaniu stosunku pracy, zgłoszeniu wniosku o podjęcie wypłaty emerytury. Organ rentowy wskazał, że wyliczona decyzją emerytura ma charakter zaliczkowy, a decyzja ostateczna wydana zostanie w terminie późniejszym.

Decyzją z dnia 12 marca 2015 r. organ rentowy przyznał A. J. prawo do emerytury od dnia 29 czerwca 2014 r., tj. od dnia osiągnięcia wieku emerytalnego. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto dotychczasową podstawę wymiaru świadczenia oraz wskaźnik wysokości podstawy wymiaru 73,03%. Podstawa wymiaru obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 73,03% przez kwotę 3.191,93 zł wyniosła 2.331,07 zł. Do ustalenia wysokości emerytury Zakład Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił okresy składkowe w wymiarze 31 lat, 1 miesiąc i 7 dni, tj. 373 miesięcy, okresy nieskładkowe w wymiarze 10 lat, 4 miesiące i 13 dni, tj. 124 miesięcy. Wysokość emerytury została obliczona w następujący sposób $24\% \times 3.191,93 \text{ zł} = 766,06 \text{ zł}$; $(373 \times 1,3\%) / 12 \times 2.331,07 \text{ zł} = 941,99 \text{ zł}$; $(124 \times 0,7\%) / 12 \times 2.331,07 \text{ zł} = 168,54 \text{ zł}$; Razem 1.876,59 zł. Obliczając wysokość emerytury zgodnie z art. 26 organ rentowy wskazał, że podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji kapitału początkowego zewidencjonowanego na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Kwota składki zewidencjonowanej na koncie z uwzględnieniem

waloryzacji wyniosła 85.163,88 zł, kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wyniosła 324.211,15 zł, średnie dalsze trwanie życia wyniosło 252,70 miesięcy, wyliczona kwota emerytury wyniosła 1.620,00 zł. Wysokość emerytury obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej: $(85.163,88 + 324.211,15) / 252,70 = 1.620,00$ zł. Obliczając wysokość emerytury zgodnie z art. 183 organ rentowy wskazał, że wobec osiągnięcia wieku uprawniającego do emerytury w roku 2014 wysokość emerytury od 1 grudnia 2014 r. wynosi 20% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej 375,32 zł, 80% emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej 1.296,00 zł, łącznie 1.671,32 zł. Emerytura po waloryzacji od dnia 1 marca 2015 r. wyniosła 1.707,32 zł.

Ustalenie emerytury ubezpieczonej nastąpiło w czerwcu 2014 r., wobec czego kwota składek i kapitału początkowego zostały poddane jedynie waloryzacji rocznej, a nie kwartalnej.

W dniu 5 maja 2015 r. ubezpieczona złożyła w ZUS wniosek o ponowne przeliczenie kapitału początkowego i emerytury zgodnie z ustawą z dnia 1 października 2013 r. oraz 1 marca 2015 r., w dniu 7 maja 2015 r. ubezpieczona doprecyzowała wniosek o ponownie przeliczenie wysokości emerytury i kapitału początkowego z uwzględnieniem nauki w szkole wyższej. Decyzją z dnia 3 lipca 2015 r. organ rentowy przeliczył A. J. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 120.538,66 zł. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz do obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1978 r. do 31 grudnia 1987 r., przez co otrzymano wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego w wysokości 82,81%. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono na kwotę 1.011,02 zł w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 82,81% przez kwotę 1.220,89 zł, tj. kwotę bazową określoną w ustawie emerytalno-rentowej. Do obliczenia wartości kapitału początkowego przyjęto okresy składkowe ubezpieczonej wynoszące łącznie 16 lat i 24 dni, tj. 192 miesiące przeliczone według współczynnika 1,3%, okresy nieskładkowe: 6 lat i 8 dni, tj. 72 miesiące – okres studiów został obliczony w wymiarze nieprzekraczającym 1/3 uwzględnionych okresów składkowych 4 lata, 2 miesiące i 1 dzień sprawowania opieki nad dziećmi, tj. 50 miesięcy okresy sprawowania opieki nad dzieckiem zostały przeliczone przy zastosowaniu przelicznika 1,3 za każdy rok. ZUS wskazał, że współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego dla A. J. wynosi 91,87%, zaś 24% kwoty bazowej wyniosło 293,01 zł, średnie dalsze trwanie życia ubezpieczonej ustalono na 209 miesięcy.

W związku z przeliczeniem kapitału początkowego zaskarżoną decyzją z dnia 10 sierpnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, po rozpatrzeniu wniosku z dnia 5 maja 2015 r., przeliczył A. J. emeryturę od 1 maja 2015 r., tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek. Kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 342.847,40 zł. Po przeliczeniu kapitału początkowego od dnia 1 maja 2015 r. wysokość emerytury wynosi 1.766,32 zł.

W dniu 4 sierpnia 2015 r. ubezpieczona złożyła w organie rentowym wniosek o ponowne ustalenie wysokości emerytury poprzez doliczenie okresów składkowych i nieskładkowych przebytych po przyznaniu emerytury.

Zaskarżoną decyzją z dnia 27 sierpnia 2015 r. ZUS po rozpatrzeniu wniosku z dnia 4 sierpnia 2015 r. przeliczył A. J. emeryturę od 1 sierpnia 2015 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 985,39 zł, średnie dalsze trwanie życia wynosi 248 miesięcy. Po przeliczeniu świadczenia zgodnie z art. 108 wysokość emerytury wynosi $1.766,32 + (985,39 / 248) = 1.770,29$ zł.

Decyzją z dnia 4 lutego 2016 r. ZUS przeliczył ubezpieczonej emeryturę od 1 sierpnia 2015 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek doliczając do stażu pracy okres od 1 maja 2014 r. do 28 czerwca 2014 r. prowadzenia działalności gospodarczej. Kolejną decyzją z dnia 15 marca 2016 r. organ rentowy przeliczył ubezpieczonej emeryturę od 29 czerwca 2014 r., tj. od nabycia prawa do emerytury. Za okres od 29 czerwca 2014 r. do 30 kwietnia 2015 r. ubezpieczonej wypłacono należne wyrównanie wraz z odsetkami.

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego bezspornego między stronami oraz na podstawie Sąd Okręgowy uznał odwołanie za niezasadnione.

W pierwszej kolejności sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że w toku postępowania sądowego organ rentowy decyzją z dnia 4 lutego 2016 r. przeliczył ubezpieczonej emeryturę od 1 sierpnia 2015 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, doliczając do stażu pracy okres prowadzenia działalności gospodarczej od 1 maja 2014 r. do 28 czerwca 2014 r. Kolejną decyzją z dnia 15 marca 2016 r., w związku z doliczeniem do stażu pracy okresu od 1 maja 2014 r. do 28 czerwca 2014 r., organ rentowy przeliczył ubezpieczonej emeryturę od 29 czerwca 2014 r., tj. od nabycia prawa do emerytury. Za okres od 29 czerwca 2014 r. do 30 kwietnia 2015 r. ubezpieczonej wypłacono należne wyrównanie wraz z odsetkami.

Zatem Sąd Okręgowy mając na uwadze treść art. 477¹³ zdanie 1 k.p.c., umorzył postępowanie w zakresie zaspokojonego roszczenia.

Z kolei, wniosek ubezpieczonej zgłoszony na rozprawie w dniu 15 kwietnia 2016 r. o „przeliczenie emerytury tak, jakby wniosek o emeryturę złożyła w lipcu 2014 r.” Sąd Okręgowy - na podstawie art. 464 k.p.c. - przekazał organowi rentowemu, celem wydania decyzji.

Odnosnie oceny prawidłowości zaskarżonych decyzji sąd pierwszej instancji wskazał, że istota sporu sprowadza się do kwestionowania prawidłowości waloryzacji kapitału początkowego oraz składek, a w konsekwencji ustalenia wysokości emerytury. Kwestię sporną stanowiło to, czy przy ustalaniu wysokości emerytury ubezpieczonej organ rentowy powinien zastosować waloryzację kwartalną, o której mowa w art. 25a ustawy emerytalnej, czy też dokonać waloryzacji rocznej, którą zastosował organ rentowy waloryzując kapitał początkowy i składki zewidencjonowane na indywidualnym koncie ubezpieczonej.

W ocenie tego Sądu decyzja organu rentowego o przeprowadzeniu waloryzacji rocznej w przypadku emerytury wnioskodawczyni okazała się prawidłowa.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z treścią art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. j. t. Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa emerytalna), podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185. Stosownie do treści art. 25a ust. 1 cytowanej ustawy przy ustalaniu wysokości emerytury kwota składek na ubezpieczenie emerytalne zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego po dniu 31 stycznia roku, za który przeprowadzono ostatnią waloryzację, o której mowa w art. 25, jest waloryzowana kwartalnie. W przypadku ustalania wysokości emerytury:

- 1) w pierwszym kwartale danego roku - ostatniej kwartalnej waloryzacji składek dokonuje się za trzeci kwartał poprzedniego roku;
- 2) w drugim kwartale danego roku - ostatniej kwartalnej waloryzacji składek dokonuje się za czwarty kwartał poprzedniego roku;
- 3) w trzecim kwartale danego roku - ostatniej kwartalnej waloryzacji składek dokonuje się za pierwszy kwartał danego roku;
- 4) w czwartym kwartale danego roku - ostatniej kwartalnej waloryzacji składek dokonuje się za drugi kwartał danego roku (ust. 2). Waloryzacji kwartalnej podlega kwota składek zewidencjonowanych na ostatni dzień pierwszego miesiąca kwartału, za który przeprowadzana jest waloryzacja, powiększona o kwoty uzyskane w wyniku poprzednich waloryzacji kwartalnych.

Natomiast kapitał początkowy ustala się stosownie do treści art. 173-175 ustawy emerytalnej na dzień 1 stycznia 1999 r. Kapitał początkowy stanowi odtworzenie składek na ubezpieczenia sprzed wejścia w życie ustawy emerytalnej, tj. przed wprowadzeniem ustawowego obowiązku ewidencjonowania przez ZUS indywidualnych składek każdej osoby podlegającej ubezpieczeniu społecznemu. Zgodnie z treścią art. 173 ust. 4 ustawy emerytalnej pierwszej waloryzacji kapitału początkowego dokonuje się od dnia 1 czerwca 2000 r. przez pomnożenie tego kapitału wskaźnikiem wzrostu przeciętnego wynagrodzenia z 1999 r., pomniejszonego o naliczone i potrącone od ubezpieczonego składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe, w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia za 1998 r. Drugiej waloryzacji przeprowadzanej od dnia 1 czerwca 2001 r. dokonuje się na zasadach określonych w art. 25 ust. 3-5, 9 i 10 oraz w art. 25a (ust. 5). Trzeciej waloryzacji przeprowadzanej od dnia 1 czerwca 2002 r. oraz kolejnych dokonuje się na zasadach określonych w art. 25 ust. 3-8 i 10 oraz w art. 25a (ust. 5a).

Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że w zasadniczo odmiennej sytuacji dokonuje się waloryzacji kwartalnej kapitału początkowego oraz składek bowiem, zgodnie z jasnym brzmieniem art. 25a ust. 1 ustawy emerytalnej, mechanizm przewidziany w tym przepisie (także ust. 2 pkt 2) ma zastosowanie wyłącznie w stosunku do osób, którym ustalono już prawo do emerytury. Waloryzacja kwartalna dotyczy składek zaewidencjonowanych na koncie po 31 stycznia roku, za który przeprowadzono ostatnią waloryzację roczną. Możliwość waloryzacji kwartalnej kapitału początkowego istnieje tylko w przypadku naliczania emerytury, a formułę tę ustawodawca wprowadził jednorazowo w celu zapewnienia osobom przechodzącym na emeryturę w różnych miesiącach roku, że nie będą wyłączone z waloryzacji te okresy, które nie są objęte waloryzacją roczną - pomiędzy czerwcem jednego roku, a czerwcem roku następnego - przy czym nie wszystkie, gdyż nie podlegają waloryzacji kwartalnej składki za żaden miesiąc tego kwartału, w którym ustalana jest wysokość emerytury oraz w kwartale poprzednim.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że z zestawienia powołanych przepisów wynika, że zasadą jest waloryzacja roczna, a waloryzacja kwartalna stanowi odstępstwo przewidziane dla osób, które przechodzą na emeryturę w ciągu roku kalendarzowego i dla których naliczenie emerytury przy uwzględnieniu jedynie waloryzacji rocznej, bez dokonania waloryzacji kwartalnych dotyczących okresów po roku, którego dotyczyła waloryzacja roczna, byłoby niekorzystne. Waloryzacja kwartalna dotycząca ubezpieczonych, którzy mają ustaloną wysokość emerytury w drugim kwartale danego roku, obejmuje więc tylko tych, którzy przejdą na emeryturę w miesiącu kwietniu lub maju, nie zaś w czerwcu, gdyż tych ostatnich obejmie już kolejna waloryzacja roczna. Sąd meriti uznał, że skoro wnioskodawczyni przeszła na emeryturę od 29 czerwca 2014 r., to prawidłowo kapitał początkowy, stanowiący element jej emerytury przyznanej w systemie zdefiniowanej składki, zwaloryzowany został wskaźnikiem rocznym. Przy czym, sąd ten podkreślił, że waloryzacja jest ustawowa, co oznacza brak możliwości podjęcia przez ubezpieczoną, iż chce mieć ona waloryzację kwartalną.

W ocenie Sądu Okręgowego oczywistym jest, że waloryzacja kwartalna nie dotyczy osób, których emerytura zostaje ustalona w czerwcu danego roku, gdyż ich składki i kapitał na dzień 1 czerwca zostały zwaloryzowane wskaźnikiem rocznym, a więc za cały rok poprzedzający ustalenie emerytury. Osoby przechodzące na emeryturę w kwietniu lub maju danego roku, czyli w pozostałych miesiącach II kwartału, także mają zwaloryzowane składki za cały poprzedni rok, a to dzięki mechanizmowi waloryzacji kwartalnej, ponieważ w tym przypadku ostatniej waloryzacji kwartalnej dokonuje się za czwarty kwartał poprzedniego roku, a więc cały rok poprzedzający przejście na emeryturę objęty jest waloryzacją.

Następnie sąd pierwszej instancji podniósł, że jak wyjaśniono wyżej przepis art. 25a ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalnej w praktyce nie znajduje zastosowania do osób przechodzących na emeryturę w czerwcu danego roku, gdyż ich kapitał początkowy oraz składki zostały zwaloryzowane na indywidualnym koncie wskaźnikiem rocznym, stosownie do treści art. 25 ust. 3 ustawy i nie ma możliwości zaniechania waloryzacji dokonywanej z mocy przepisu ustawy na dzień 1 czerwca. Dlatego sąd meriti uznał, że żądanie ubezpieczonej w zakresie zastąpienia waloryzacji rocznej waloryzacją kwartalną, choć waloryzacja roczna na koncie musiała zostać dokonana na datę przypadającą przed nabyciem uprawnień emerytalnych za bezpodstawne. Natomiast w ocenie tego sądu, w żadnym razie nie są prawidłowe zapatrywania, jakoby normę z art. 25a ust. 2 pkt 2 ustawy należało odczytywać jako *lex specialis* w stosunku do art.

25 ust. 3, co prowadzić ma do pominięcia art. 25 ust. 3, jako *lex generalis*. Przepis art. 25 ust. 3 ustawy emerytalnej przewiduje waloryzację składek zgromadzonych na indywidualnym koncie, a więc przed naliczeniem emerytury, a zaś przepis art. 25a ust. 2 pkt 2 przewiduje waloryzację kwartalną już przy ustalaniu emerytury, zatem są to dwa różne mechanizmy w sytuacjach po sobie następujących. Reasumując, zasadą jest waloryzacja roczna składek i kapitału początkowego na koncie przypadająca na każdy 1 czerwca, zaś w przypadku przechodzenia na emeryturę w pozostałych miesiącach, w których pozostanie tylko przy ostatniej waloryzacji rocznej skutkowałoby nieobjęciem waloryzacją określonych okresów (podzielonych na kwartały) i ci ubezpieczeni byłiby w sytuacji mniej korzystnej, od osób przechodzących na emeryturę bezpośrednio po waloryzacji w czerwcu, ustawodawca dodatkowo wprowadził waloryzację kwartalną, która oczywiście nie eliminuje wcześniej dokonanej waloryzacji rocznej. Przy czym, sąd meriti podkreślił, że takie poglądy są już ugruntowane w orzecznictwie sądów powszechnych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 sierpnia 2012 r., III A Ua 325/12; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 12 sierpnia 2015 r., III A Ua 156/15).

Jednocześnie Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że analizowane przepisy art. 25 i 25a ustawy emerytalnej nie naruszają zasady równości wobec prawa, albowiem różnicują sytuację ubezpieczonych w zależności od miesiąca przechodzenia na emeryturę, co jest cechą relewantną. W prawie zabezpieczenia emerytalnego sytuacja taka nie jest odosobniona, dla przykładu zupełnie inna jest wysokość emerytury obliczanej z zastosowaniem kwoty bazowej dla osoby przechodzącej na emeryturę w lutym, a inna w marcu danego roku (art. 19a ustawy emerytalnej).

Mając na uwadze powyższe, sąd pierwszej instancji, stosownie do treści art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie jako bezzasadne.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w całości nie zgodziła się A. J., która w wywiedzionej apelacji zarzuciła mu:

- 1) naruszenie przepisów prawa materialnego art. 25a ustawy emerytalnej poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że dla ubezpieczonych, którzy złożyli wniosek o emeryturę w miesiącu czerwcu waloryzacja świadczenia następuje waloryzacją roczną, a nie kwartalną, co doprowadza do zaniżenia świadczenia dla ubezpieczonego, który złożył wniosek w drugim kwartale, tyle że w miesiącu czerwcu;
- 2) naruszenie prawa procesowego § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, z którego wynika, że organ rentowy udziela informacji, w tym wskazówek i wyjaśnień w zakresie dotyczącym między innymi warunków ustalania świadczeń.

Stawiając powyższe zarzuty apelująca wniosła o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania od zaskarżonej decyzji

ewentualnie

- uchylenie wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu skarżąca między innymi podkreśliła, że nie kwestionuje ustaleń faktycznych, kwestionuje natomiast ocenę prawną dokonaną przez Sąd, a spór w niniejszej sprawie dotyczy interpretacji art. 25, 25a i 173 ust. 4 i 5 ustawy emerytalnej.

Odnosnie waloryzacji składek apelująca podkreśliła, że formuła corocznej waloryzacji składek ustalona w art. 25 ustawy emerytalnej podlega uszczegółowieniu w przepisie art. 25a tej ustawy poprzez odesłanie zawarte w ustępie 3 art. 25 ustawy emerytalnej. Przepis art. 25a pozostaje w relacji wynikowej do art. 25 ustawy emerytalnej, zachowując przy tym charakter szczególnej regulacji waloryzacji dla potrzeb pierwotnego ustalenia wysokości emerytury (w dalszym czasie waloryzowana będzie już emerytura a nie jej podstawa). Poza przytoczeniem i omówieniem regulacji art. 25a ustawy emerytalnej ubezpieczona zwróciła uwagę, że praktyka waloryzacyjna stosowana przez organ rentowy prowadziłaby do niedopuszczalnego zróżnicowania sposobu ustalania wysokości emerytury w trakcie jednego

kwartału, ze skutkiem w postaci nierównego traktowania wszystkich ubezpieczonych niezgodnie z art. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który wyraża reguły równości i nie dyskryminowania stron stosunku ubezpieczenia społecznego.

Apelująca podniosła również, że potwierdzeniem prezentowanego przez nią poglądu o właściwym sposobie waloryzacji składek i kapitału początkowego przy obliczaniu emerytury dla ubezpieczonych nabywających ją w czerwcu jest uzasadnienie projektu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r., które to uzasadnienie obszernie i szczegółowo ubezpieczona przywołała w odwołaniu od zaskarżonej decyzji.

Następnie skarżąca wskazała, że w sytuacji kiedy organ rentowy oraz Sąd uznaje zasadę szczególnego charakteru wniosków emerytalnych składanych w II kwartale w miesiącu czerwcu to obowiązkiem organu rentowego winno być informowanie ubezpieczonego, do czego organ został zobowiązany. Sąd natomiast winien ten fakt uwzględniać zawsze, iż jego brak prowadzi do nieuzasadnionego zróżnicowania sytuacji ubezpieczonych.

Ubezpieczona zwróciła przy tym uwagę, że w realiach niniejszej sprawy sąd pierwszej instancji przekazał oraz ubezpieczona złożyła w tym przedmiocie wniosek do organu rentowego, wskazując na powyższe uchybienia i wręcz wprowadzenie w błąd poprzez udzielenie nieprawdziwych informacji i do chwili obecnej organ rentowy nie zajął żadnego stanowiska, mimo takiego obowiązku.

Reasumując A. J. podkreśliła, że to nie miesiąc składania wniosku o przyznanie świadczenia powinien decydować o wysokości emerytury, a liczba przepracowanych lat i wysokość zapłaconych składek.

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jej oddalenie podnosząc, że organ rentowy podtrzymuje w całości swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie i w pełni podziela argumentację faktyczną i prawną zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. W ocenie organu rentowego apelacja jest bezzasadna w całości, bowiem sąd pierwszej instancji zebrał w pełni i dokonał wszechstronnej oceny materiału dowodowego, prawidłowo ustalił wszystkie okoliczności faktyczne sprawy, wyciągnął na ich podstawie nie budzące zastrzeżeń logiczne wnioski i prawidłowo zastosował zarówno przepisy prawa materialnego, jak i procesowego.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej okazała się nieuzasadniona.

Analiza zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego oraz zarzutów apelacji, doprowadziła sąd odwoławczy do wniosku, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy. Przy czym, jak słusznie podkreślił sąd pierwszej instancji, stan faktyczny sprawy w całości jest bezsporny między stronami i został oparty na dokumentacji zgromadzonej w aktach organu rentowego. Mając to na uwadze, Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne te ustalenia. Sąd odwoławczy podziela także w całości ocenę prawną sporu wraz z wnioskami przedstawioną przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, czyniąc je zarazem integralną częścią niniejszego orzeczenia i rezygnując z ponownego ich szczegółowego powtarzania.

W odpowiedzi na zarzuty naruszenia prawa materialnego i mając na uwadze treść art. 25 ust. 3 i 4 oraz art. 25a ust. 1 ustawy emerytalnej, należy podkreślić, że na mocy decyzji z dnia 13 czerwca 2014 r. (w odpowiedzi na wniosek z dnia 10 czerwca 2014 r.) przyznano A. J. prawo do emerytury ustalając jej wysokość w zaliczkowej wysokości. Następnie decyzją z dnia 12 marca 2015 r. organ rentowy ustalił ostatecznie wysokość przysługującej ubezpieczonej emerytury jednocześnie przedstawiając sposób jej wyliczenia. Kolejnymi decyzjami, wydanymi na skutek wniosków ubezpieczonej o przeliczenie świadczenia, organ rentowy podwyższył wysokość świadczenia ubezpieczonej. Obecnie skarżąca kwestionuje sposób ustalenia podstawy wysokości emerytury przez dokonanie waloryzacji rocznej zamiast kwartalnej.

W sprawie istotne znaczenie ma fakt, że A. J. wniosek o przyznanie prawa do emerytury złożyła w czerwcu 2014 r., w tym miesiącu spełniała warunki do przyznania świadczenia, a organ rentowy decyzją wydaną w tym miesiącu przyznał prawo do emerytury i ustalił ostatecznie też na ten miesiąc ustalił jej wysokość (a więc także podstawę jej wymiaru).

Odpowiedź w jaki sposób winna być ustalona wysokość świadczenia ubezpieczonej, do którego prawo przyznano w czerwcu 2014 r., znajduje się w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2015 r., III UZP 9/15 (LEX), który w sposób jednoznaczny wskazał, że w przypadku ustalania wysokości emerytury w czerwcu 2014 r., składki zaewidencjonowane na koncie ubezpieczonego podlegają jedynie rocznej waloryzacji. Sąd Najwyższy wyjaśnił przy tym, że waloryzacja roczna przeprowadzona w dniu 1 czerwca 2014 r. dotyczy bowiem składek wpłaconych do końca 2013 r. i zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego na dzień 31 stycznia 2014 r. Składki te nie podlegają już ponownej waloryzacji kwartalnej z art. 25a ust. 1 ustawy emerytalnej, skoro nie są składkami zaewidencjonowanymi na koncie ubezpieczonego po dniu 31 stycznia roku, za który przeprowadzono ostatnią waloryzację. Natomiast w świetle art. 25a ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy, składki wpłacone poczynając od dnia 1 stycznia 2014 r. podlegają waloryzacji kwartalnej w przypadku emerytur, których wysokość ustalana jest poczynając od trzeciego kwartału tegoż roku. Jeśli zatem wysokość emerytury ustalana jest w czerwcu 2014 r., na podstawę jej obliczenia składa się suma:

1) kwoty składek ustalonej po ostatniej rocznej waloryzacji przeprowadzonej 1 czerwca 2014 r. (tj. kwoty zwaloryzowanych składek należnych do końca 2013 roku);

2) nominalnej kwoty składek należnych za okres od 1 stycznia 2014 r. do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc wypłaty emerytury, które w świetle art. 25a ust. 1 ustawy nie podlegają waloryzacji kwartalnej, a jednocześnie nie zostaną objęte kolejną waloryzacją roczną przypadającą dopiero na dzień 1 czerwca 2015 r.

Taki sposób przyjął Zakład Ubezpieczeń Społecznych przy obliczaniu wysokości świadczenia ubezpieczonej, zatem w sprawie nie zachodzi naruszenie przepisów prawa materialnego przywołanych w zarzutach apelacji.

Również zarzut naruszenia prawa procesowego w niniejszej sprawie okazał się chybiony. Faktycznie zarzut ten dotyczy naruszenia przepisów w postępowaniu przed organem rentowym, a zatem postępowania administracyjnego.

W związku z powyższym należy wyjaśnić, że zakres i przedmiot rozpoznania sądowego wyznacza zawsze treść decyzji organu rentowego i rozstrzygnięcie Sądu zawsze odnosi się do zaskarżonej decyzji (art. 477 § 2, art. 477¹⁴ § 2 i art. 477^{14a} k.p.c.), w oparciu o materiał zgromadzony w aktach organu rentowego, w tym przekazywanych danych z systemu informatycznego oraz obowiązujące przepisy prawa. Stanowisko takie od lat jest ugruntowane w orzecznictwie sądów powszechnych, a jego odzwierciedleniem jest – między innymi – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 września 2010 r., III UK 15/10 (LEX nr 667499), w którym Sąd ten między innymi wskazał, że zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego determinowanego zakresem odwołania od tejże decyzji. Dalej Sąd Najwyższy podniósł, że odwołanie pełni rolę pozwu, a jego zasadność ocenia się na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego. Postępowanie sądowe skupia się na wadach wynikających z naruszenia przez organ rentowy prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnej, spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego, pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2010 r., II UK 151/09, LEX nr 585708).

Zatem w sprawie sąd pierwszej instancji nie naruszył przepisy prawa materialnego czy procesowego, które mogłyby skutkować zmianą zaskarżonego wyroku.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. apelację ubezpieczonej oddalił w całości.

SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska del. SSO Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk